

Handläggare
Catarina Klockerud
Telefon: 08-50805890

Till
Hässelby-Vällingby
stadsdelsnämnd
2023-09-28

Remiss av Promemorian - Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser

Svar på Kommunstyrelsens remiss Dnr KS 2023/800

Förvaltningens förslag till beslut

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Justitiedepartementet har fått i uppdrag att utreda, om det i syfte att öka tryggheten och minska brottsligheten, bör införas en möjlighet att begränsa enskilda personers rätt att vistas på vissa platser eller områden i samhället, utan det att personen har dömts till påföljd för brott.

Utredaren har landat i ett förslag till ny lag - ”lag om vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser”. Vistelseförbudet som föreslås, förväntas verka brottspreventivt på platser där det finns påtaglig risk för att brott kommer begås eller på platser där det befaras att brottslig verksamhet bedrivs. Förbudet ger möjlighet att under en viss tid utfärda förbud för en eller flera personer samtidigt.

Promemorian föreslår att vistelsebeslut ska kunna utfärdas när nedan punkter är uppfyllda:

1. Det finns en påtaglig risk för att en grupp personer kommer att begå brott eller utöva brottslig verksamhet inom det område där förbudet avses gälla, och
2. Det kan befaras att den mot vilken förbudet avses gälla medvetet kommer att främja brottet eller den brottsliga verksamheten.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning
Verksamhetsstöd och stadsmiljö

Hässelby torg 20-22
Box 3424
16564 Hässelby
Växel 08-50804000
Fax 08-508 04 099
hasselby-vallingby@stockholm.se
www.stockholm.se/hasselby-vallingby

Vidare ska:

- Ett vistelseförbud ska gälla för en viss tid, högst ett år. Ett vistelseförbud med villkor om elektronisk övervakning får förlängas med högst tre månader i taget. I övrigt får ett

vistelseförbud förlängas med högst ett år i taget. Ett beslut om vistelseförbud ska delges den som förbudet avser.

- Frågor om vistelseförbud ska handläggas skyndsamt.
- Frågan om vistelseförbud tas upp på skriftlig anmälan av Polismyndigheten. Polisen ska genast underrätta socialnämnden när en anmälan om vistelseförbud görs avseende någon som inte har fyllt 18 år.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget på ny lag, ”lag om vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser”

Bakgrund

Justitiedepartementet har gett en utredare i uppdrag att bringa klarhet i om det i syfte att öka tryggheten och minska brottsligheten bör införas en möjlighet att begränsa enskilda personers rätt att vistas på vissa platser eller områden i samhället utan att personen har dömts till påföljd för brott.

Utredaren ger ett förslag till ny lag - ”lag om vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser”. Det kan exempelvis handla om att förbjuda personer med kopplingar till kriminella nätverk att vistas på en viss plats eller att förhindra att personer vistas på en plats där de har skapat otrygghet.

Syftet med förslagen ska vara att bidra till att de mest brottsaktiva kan hållas borta från utsatta platser och på så sätt minska brottsligheten, skydda individen som får vistelseförbud, lugna ner pågående konflikter och öka tryggheten i ett område eller på en viss plats.

Tryggheten för allmänheten, de som inte ingår i de kriminella nätverken måste öka och riskerna att oskyldiga drabbas av skjutvapenvåldet måste minimeras, därför är det viktigt att nya förslag på åtgärder tas fram.

Ärendet

Skjutvapenvåldet kan i många fall kopplas till kriminella nätverk verksamma i eller i anslutning till så kallade utsatta områden¹. När det gäller dödligt skjutvapenvåld äger 80 procent av fallen i dag rum vid konflikter i den gängkriminella miljön och utsatta områden är kraftigt överrepresenterade som brottsplatser. Våldet har genomgått en förändring på så sätt att det har blivit vanligare att dödligt våld inträffar utomhus och på allmänna platser.

¹ Ett utsatt område är enligt Polismyndighetens definition ett geografiskt utsatt område som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status där kriminella har en inverkan på lokalsamhället. Polismyndigheten delar in dessa områden i tre grupper beroende på deras grad av utsatthet; (1) utsatt område, (2) riskzon och (3) särskilt utsatt område.

Ett vistelseförbud som nu föreslås kan förväntas verka brottspreventivt på de platser där det finns påtaglig risk för att brott kommer att begås eller brottslig verksamhet bedrivs. Med en möjlighet att under en viss tid utfärda vistelseförbud för flera personer samtidigt, som riskerar att främja ett kriminellt nätverks brottslighet i ett visst område, kan förbuden bidra till att skapa sprickor i de kriminella grupperingar som dominerar platser i dessa områden. Med färre antal aktörer försämras förutsättningarna att organisera sig och med stor sannolikhet sjunker intensiteten i konflikterna. Med försvagade krafter blir det också svårare att rekrytera nya ungdomar till de kriminella nätverken och svårare för nätverken att dominera en viss plats.

Många skjutningar är en direkt reaktion på ett tidigare angrepp och gärningarna riskerar att leda till långa serier av våldsdåd, inte sällan på gator och torg med risker för utomståendes liv och hälsa och otrygghet för allmänheten som följd. Skjutningar sker också i områden kring skolor. Även om de flesta skjutningarna sker utanför skoltid påverkas barnen av våldet såväl i skolan som på fritiden. Detta skapar en stor otrygghet för allmänheten, de som inte ingår i de kriminella gängen.

Redan idag finns det möjlighet för Kriminalvården att meddela föreskrifter om vistelseort inom ramen för verkställighet av påföljd. Det kan avgränsa specifika platser där det är särskilt olämpligt att den som avtjänar en frivårdspåföljd befinner sig. Sedan den 1 mars 2021 finns det också möjlighet för åklagare att meddela beslut om tillträdesförbud till butiker i syfte att öka tryggheten och förebygga brottslighet som begås där.

För brottsbenägna personer kan alltså ett förbud att vistas på vissa platser i områden där det förekommer kriminalitet förväntas motverka brottsligt agerande. När tryggheten för allmänheten i utsatta områden återupprättas ökar såväl förutsättningarna för ett högre förtroende och tilltro till rättsväsendet som enskilda personers vilja att medverka i utredningar och rättsprocesser.

En förutsättning för att bekämpa de parallella samhällsstrukturer som etablerats i utsatta områden är att tryggheten återskapas där. Först då kan andra insatser för att minska och motverka social och ekonomisk segregation förväntas vara effektiva.

För att en ny reglering om vistelseförbud inte endast ska fylla en symbolisk funktion krävs att åtgärden följs upp med tillgängliga polisiära resurser som säkerställer att regleringen blir effektiv. Begränsningarna får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot ett mål av allmänt samhällsintresse.

- Det ska införas en ny möjlighet att under vissa förutsättningar förbjuda en person att – inom ett geografiskt avgränsat område – vistas på allmän plats, på skolgårdar och på motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem, och i fordon på allmän plats (vistelseförbud).
- Överträdelse av förbudet ska straffsanktioneras.
- Allmän åklagare ska pröva frågor om vistelseförbud.
- Bestämmelserna om vistelseförbud ska regleras i en ny lag. Lagen ska benämnas ”lagen om vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser”.

För att ett vistelseförbud ska kunna utfärdas krävs att det:

1. Det finns en påtaglig risk för att en grupp personer kommer att begå brott eller utöva brottslig verksamhet inom det område där förbudet avses gälla, och
2. Det kan befaras att den mot vilken förbudet avses gälla medvetet kommer att främja brottet eller den brottsliga verksamheten.

Vidare föreslås att:

- Ett vistelseförbud ska gälla för en viss tid, högst ett år. Ett vistelseförbud med villkor om elektronisk övervakning får förlängas med högst tre månader i taget. I övrigt får ett vistelseförbud förlängas med högst ett år i taget. Ett beslut om vistelseförbud ska delges den som förbudet avser.
- Frågor om vistelseförbud ska handläggas skyndsamt.
- Frågan om vistelseförbud tas upp på skriftlig anmälan av Polis- myndigheten. Polisen ska genast underrätta socialnämnden när en anmälan om vistelseförbud görs avseende någon som inte har fyllt 18 år.

I konsekvensanalysen av förslaget kommer man fram till att ett vistelseförbud med eller utan elektronisk övervakning kommer att leda till att brottslighet som bedrivs i kontexten kriminella nätverk i viss mån minskar. Förslaget kommer även att minska de kriminella nätverkens inflytande, försvåra rekryteringen av unga in i kriminella nätverk och leda till tryggare offentliga miljöer.

Utredaren föreslår att lagen ska träda ikraft 1 juli 2024.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Enheten för trygghet och civilsamhällessamverkan.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget på ny lag, lag om vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser.

Förvaltningen ser bland annat att nedan punkter kan bidra till ökad trygghet och till ett proaktivt brottsförebyggande arbete.

- Att utöka de regleringar som gör att, kommun, polis och domstolsväsendet kan öka tryggheten på allmänna platser där både barn och vuxna rör sig för att kunna bedriva sina aktiviteter så som skola, arbete och fritidsintressen.
- Att personer som rör sig i de kriminella gängen kan få ett vistelseförbud på ett avgränsat geografiskt område under en begränsad tid så att andra myndigheter skapar ett utrymme för att sätta in brottsförebyggande och trygghetsskapande insatser för att förhindra att fler unga socialiseras in i en kriminell livsstil.

Vidare är det viktigt att socialtjänsten omgående får information om en ungdom som är under 18 år blir tilldömd ett vistelseförbud så att rätt insatser kan sättas in. Det bör även belysas att ett vistelseförbud begränsar den enskildes möjligheter att röra sig fritt i samhället. Förvaltningen ser att vikten av att skydda individen för att bli utsatt för påverkan av kriminella eller drabbas av skjutvapenvåldet väger tyngre.

Toni Mellblom
Stadsdelsdirektör
Hässelby-Vällingby
stadsdelsförvaltning

Jenny Bejker
Ansvarig
Hässelby-Vällingby
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Promemorian –Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Toni Mellblom, Stadsdelsdirektör	2023-09-06
Jenny Bejker, Avdelningschef	2023-09-05